

MOBILUMO SKAUTAI

Problemos suvokimo
stiprinimo vadovas

VYRESNIŲ ŽMONIŲ ĮTRAUKIMAS
KURIANT SENIEMS ŽMONĖMS
PALANKIĄ APLINKĄ

PROJEKTO PARTNERIAI

Knygos rengėjai ir autoriai:

KORDINATORIUS EUROPOJE

ir projekto vykdytojas AUSTRIJOJE

queraum. cultural and social research

Anita Rappauer Michael Stadler—Vida

Claudia Auzinger

rappauer@queraum.org

ITALIJA

Lunaria

Angela Pagano

Sergio Andreis

andreis@lunaria.org

www.lunaria.org

LIETUVA

Edita Šatienė

Senjorų iniciatyvų centras

rasyk@senjoru-centras.lt

www.senjoru-centras.lt

OLANDIJA

OVN-NL – Olandijos pagyvenusių

moterų tinklas

Laura Christ

Inger Luijten

laura.christ@xs4all.nl

www.leeftijdsvriendelijkestad.nl

www.ouderevrouwennetwerk.nl

VOKIETIJA

ISIS – Socialiniai tyrimai - Socialinės

konsultacijos - Ekspertinės politinės

konsultacijos

Karin Stiehr

Philipp Garrison

stiehr@isis-sozialforschung.de

www.isis-sozialforschung.de

Informacija apie leidėją

Ši knyga yra ERASMUS+ programos antro pagrindinio veiksmo (KA2) projekto intelektualinio darbo rezultatas.

Pagrindinis veiksmas: Bendradarbiavimas inovacijų ir keitimosi gerąja patirtimi tikslais – suaugusiųjų švietimo strateginės partnerystės.

Projekto pavadinimas: „Mobilumo skautai: vyresnių žmonių dalyvavimas, kuriant seniems žmonėms palankią aplinką“.

Projekto numeris: 2016-1-AT01-KA204-016686

Projekto svetainė: www.mobility-scouts.eu

Leidėjas – Kultūrinių ir socialinių tyrimų institutas *queraum*,

Dizainas: Barbara Waldschütz / kolkhos.net GmbH, Verena Blöchl

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys atspindi tik autorių požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet koki jame pateikiamos informacijos naudojimą

MOBILUMO SKAUTAI

Problemos suvokimo
stiprinimo vadovas

**VYRESNIŲ ŽMONIŲ ĮTRAUKIMAS
KURIANT SENIEMS ŽMONĖMS
PALANKIĄ APLINKĄ**

PADĖKA

Dėkojame visiems projekto „*Mobilumo skautai*“ dalyviams už jų idėjas, žinias ir iniciatyvą, prisidedant prie vyresniems žmonėms palankios aplinkos kūrimo. Taip pat dėkojame mūsų vietos partneriams už skirtą laiką ir pagalbą įgyvendinant *Mobilumo skautų* projektus.

Austrijoje

- Federalinei darbo, socialinių reikalų, sveikatos ir vartotojų teisių apsaugos ministerijai;
- Vienos mobilumo agentūrai;
- Vienos savivaldybės skyriams: Miesto plėtros ir planavimo (MA18), Architektūros ir miesto projektavimo (MA19);
- Vienos Darbotvarkės 21 agentūrai;
- Pagyvenusių žmonių sąjungos atstovybei Vienoje.

Italijoje

- Emiliano Monteverde, Romos I savivaldybės Socialinių reikalų komiteto pirmininkui;
- Chiara Ortolani, Romos XII savivaldybės Transporto politikos komiteto pirmininkui.

Lietuvoje

- Lietuvos sporto universitetui;
- Kauno bendruomenių centrų asociacijai;
- Kauno Senjorų tarybos nariams;
- Nacionalinio M.K. Čiurlionio muziejaus socialinių projektų kuratorei Rūtai Klevaitei;
- Asociacijos „Kauno Senjorai“ nariams;
- UAB Kauno autobusai vadovams;
- Kauno m. savivaldybės Tarybos narei Editai Gudišauskienei ir Transporto ir eismo organizavimo skyriaus vedėjui Pauliui Kerui.

Olandijoje

- Ziutfeno senjorams;
- Ziutfeno Gemeente seniūnijos vadovams;
- Deramo gyvenimo sąlygų aljanso nariams - Zorgbelang Gelderland ir Spectrum
- Ziutfeno socialinės platformos nariams.

Vokietijoje

- Senjorų biurui, Hanau savivaldybės Savanorių agentūrai ir Demografijos skyriui;
- Asociacijai „Hanau žmonės“;
- Dienos globos namuose asociacijai.

Visoje Europoje

Taip pat dėkojame AGE Platform teikusiai ekspertinę pagalbą *Mobilumo skautų* projekto vykdytojams, rėmusiai ir visoje Europoje viešinusiai projektą.

Turinys

PADĖKA	4
APIE ŠIĄ KNYGĄ	6
PAGRINDINĖ INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ IR JO TEMĄ	7
SAVIVALDYBIŲ IR SUINTERESUOTŲ ASMENŲ VAIDMUO	20
PATARIMAI KAIP PRADĖTI IR ĮGYVENDINTI MOBILUMO SKAUTŲ PROJEKTĄ	28
VYRESNIEMS ŽMONĖMS PALANKIOS APLINKOS KŪRIMO VEIKLŲ ĮTVIRTINIMO GALIMYBĖS	30
LITERATŪROS ŠALTINIAI: INTERNETINĖS NUORODOS IR LEIDINIAI	31

Knygos tikslai ir tikslinė grupė

Problemos suvokimo stiprinimo vadovas skirtas organizacijoms, institucijoms ir verslo įmonėms, kurios yra atsakingos arba turi didelę įtaką planuojant, projektuojant ir formuojant viešąsias erdves, kuriant ir teikiant paslaugas vyresnio amžiaus gyventojams. Knygos tikslas – paskatinti ir parodyti kaip reikėtų įtraukti gyventojus, ypač vyresnio amžiaus žmones, į plataus masto dalyvaujamuosius procesus, kad siūlomos paslaugos, viešosios erdvės ir pastai, transporto sistema ir informacijos teikimas būtų priimtinos, patogios ir pasiekiamos visiems bendruomenės nariams, taip pat ir vyresnio amžiaus žmonėms.

Knygos struktūra

Šiame leidinyje aprašytos veiklos ir praktiniai pavyzdžiai parodo, kad kontekstas, bendruomenės ir *Mobilumo skautų* projektuose dalyvavę žmonės yra unikalūs ir susiduria su skirtingais iššūkiais. Vyresni gyventojai veikia kaip pokyčių agentai, kurdami ir įgyvendindami abiem pusėm naudingus pasiūlymus ir senatvei palankias iniciatyvas savo bendruomenėse ir mieste.

Ši knyga paremta *Mobilumo skautų* įgyvendintų projektų patirtimi. Knygoje glaustai aprašytas *Mobilumo skautų* metodas ir sugrupuoti pateikiami galimi *Mobilumo skautų* vaidmenys ir veiklos sritys. Tuos vaidmenis ir sritis iliustruoja atrinktų veiklų iš šalių, kuriose buvo įgyvendintas *Mobilumo skautų* projektas, pavyzdžiai.

Sėkmingam projektui būtinos palaikančios pamatinės sąlygos (patalpos, biuro įranga, priemonės), o taip pat platus bendradarbiaujančių asmenų ar organizacijų tinklas. Taigi, knygoje taip pat apibrėžiami galimi vietos valdžios ir suinteresuotų šalių vaidmenys. Knygos pabaigoje pateikiama naudingų patarimų, pagrįstų dalyvių praktinio mokymosi patirtimi, ir dalyvių pastebėjimai.

Ši knyga apibendrina projekto veiklas ir rezultatus, tokius kaip tyrimo ataskaita, mokymo knyga praktikams, internetinis savarankiško mokymosi įrankis, kuriuos, kaip ir šios knygos elektroninę versiją, galite rasti anglų, italų, lietuvių, vokiečių ir olandų kalbomis projekto tinklalapyje www.mobility-scouts.eu.

Mobilumo skautų metodas

„Mobilumo skautai“ yra Erasmus+ programos projektas, kurį Austrijoje, Italijoje, Lietuvoje, Olandijoje ir Vokietijoje įgyvendino partneriai, dirbantys socialinės politikos ir tyrimų, socialinės gerontologijos ir suaugusiųjų švietimo srityse (projekto trukmė – 2016 m. spalio – 2018 m. rugsėjis).

PAGRINDINĖ INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ IR JO TEMĄ

Pagrindinis projekto tikslas – vyresnio amžiaus vyrus ir moteris įtraukti į sprendimų priėmimo procesus sukurti palankias sąlygas ir paskatinti juos prisidėti prie vyresniems žmonėms palankios aplinkos ir paslaugų kūrimo.

Kaip suprasti „palanki vyresniems žmonėms“?

*Senstančio žmogaus savijauta priklauso ne vien nuo jo funkcinio pajėgumo, bet didele dalimi ir nuo fizinės bei socialinės aplinkos, kurioje žmogus gyvena. Valdžios institucijos ir paslaugas teikiančios įstaigos yra atsakingi, o taip pat jiems yra naudinga, kad viešosios erdvės ir paslaugos būtų prieinamos visiems, įskaitant vyresnio amžiaus piliečius ir klientus. Seniems žmonėms palankios aplinkos kūrimas yra vienas iš penkių strateginių tikslų įvardintų PSO Pasaulinėje senėjimo ir sveikatos strategijoje ir veiksmų plane 2016-2020 metams. Skirtingo pajėgumo seniems žmonėms palankias ir juos palaikančias sąlygas lemia **fizinė aplinka, socialinė aplinka ir vietos institucijų teikiamos paslaugos**. Šiose tarpusavyje glaudžiai susijusiose aplinkose išskiriamos aštuonios sritys, kuriose turėtų sutelktai veikti valdžios institucijos, privačios įmonės, visuomeninės organizacijos ir patys piliečiai.*

Svarbiausia „Mobilumo skautų“ projekto idėja – paskatinti ir išmokyti vyresnius žmones inicijuoti palankios senėjimui aplinkos ir paslaugų bendro kūrimo procesus. *Mobilumo skautai* – tai pokyčių iniciatoriai, suburiantys draugėn senjorus, vietos valdininkus ir paslaugų tiekėjus, kad visiems kalbantys ir susikalbant būtų bendromis jėgomis kuriama palanki senėjimui aplinka ir paslaugos.

Kas yra bendro kūrimo procesai?

Bendras produktų ir aplinkos kūrimas – tai įsiklausymas į skirtingas nuomones ir matymas kitų akimis, taip randant pažangius naujoviškus sprendimus. Senėjančios visuomenės ekonomika aprėpia sveikatos ir socialines paslaugas, švietimą ir laisvalaikį, ryšius ir informaciją, transportą ir mobilumą, kasdienį gyvenimą palengvinančios aplinkos prietaisus, pagrindinius maisto produktus ir prabangos prekes, būtinąsias ir pramogines paslaugas. Mobilumo skautai gali daug kuo prisidėti bendrai kuriant „sidabrinę ekonomiką“.

Kas yra Mobilumo skautai?

Mobilumo skautai – tai aktyvūs, žingeidūs, norintys mokytis, pozityviai mąstantys, mokantys bendrauti vyresni žmonės, gebantys inicijuoti bendro vyresniems žmonėms palankios aplinkos produktų, paslaugų ir aplinkos kūrimą ir įtraukti į šį procesą senjorus, vietos valdininkus ir verslo atstovus. Mobilumo skautai gali būti tarpininkais tarp vyresnių žmonių ir vietos valdžios institucijų atstovų, sprendžiančius viešojo transporto, miestų planavimo, socialinių paslaugų kūrimo klausimus.

Nuoroda: Daugiau apie šį projektą ir *Mobilumo skautų* veiklą ieškokite Priemonių rinkinyje praktikams ir Internetinio mokymosi programoje projekto tinklalapyje www.mobility-scouts.eu

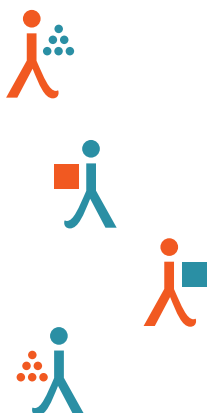
Projekto „Mobilumo skautai“ aktualumas

„Man mokymas buvo labai naudingas, parodė kitą perspektyvą. Aš išmokau pažvelgti į savo gyvenamąją aplinką per „palankumo senatvei akinius“.

Mobilumo skautas iš Ziutfeno (Olandija)

Mobilumo skautų projekte mobilumas laikomas ne asmenine žmogaus savybe, o įvairių aplinkybių ir žmogiškųjų veiksmų padariniu, įskaitant asmens sveikatos būklę, (ne)saugumo pojūtį, viešųjų erdvių projektavimą, transporto planavimą ir organizavimą, pagalbos teikimo infrastruktūrą, eismo dalyvių sąmoningumą bei elgseną ir daugybę kitų dalykų.

Mobilumo skautų metodą galima apibūdinti kaip dalyvaujamosios demokratijos modelį, kai vyresnio amžiaus žmonės įsitraukia į palankios senatvei ir prieinamos aplinkos kūrimą. Dėmesys sutelkiamas į tą gyventojų grupę, kuriai nėra specialių suaugusiųjų švietimo pasiūlymų ir kuri galėtų aktyviau dalyvauti mokymosi visą gyvenimą veiklose ir naujomis iniciatyvomis prisidėtų prie vyresnio amžiaus asmenų gyvenimo kokybės gerinimo.

Mobilumo skautų projekto mokymai ir praktinė veikla ne tik suteikė vyresniems žmonėms žinių apie miestų fizinę, socialinę ir kultūros infrastruktūrą, bet ir paskatino reikšti savo nuomonę ir konstruktyviai įsitraukti į įvairių socialinių, politinių ir ekonominių klausimų sprendimą bei kurti ryšius su valdžios institucijomis, kultūros įstaigomis ar verslo įmonėmis. Savo ruožtu, tų įstaigų ar įmonių atstovai pamatė, kad yra naudinga įtraukti vyresnius žmones į sprendimų priėmimą ir pasinaudoti jų žiniomis ir patirtimi.

„Apskritojo stalo diskusija praplėtė abiejų šalių požiūrius, palengvino abipusį supratimą ir padėjo suformuluoti konstruktyvesnius pasiūlymus dėl viešojo transporto tobulinimo“.

Mobilumo skautė iš Kauno

Mobilumo skautų vaidmuo ir jų veiklos sritys

„Vyresni žmonės turi dalintis savo patirtimi su profesionalų organizacijomis“.

Ziutfeno gyventojas (Olandija)

Mobilumo skautai gali veikti įvairiose srityse ir skirtingame lygmenyje. Vyresniems žmonėms palankios aplinkos sritys yra labai plati. Ji apima viešųjų erdvių projektavimą ir formavimą, mobilumą (pvz. transportas) ir paslaugų prieinamumą. Bendras kūrimas *Mobilumo skautų* projekte yra ne tiek vyresniems žmonėms reikalingos asmeninės pagalbos teikimas kiek atsižvelgimas į jų nuomonę, galios suteikimas vertinant ir planuojant procesus bei didinant šios problemos suvokimą.

Kituose knygos skyriuose pateikiami įvairūs *Mobilumo skautų* vaidmenų pavyzdžiai. Knygos autoriai bandė suklasifikuoti galimas veiklos sritis, tačiau realybėje jos daug kur persidengia. Geresniai vyresniems žmonėms palankios aplinkos kūrimo iniciatyvų įsivaizdavimui pateikiami *Mobilumo skautų* praktinės veiklos pavyzdžiai projekto partnerių šalyse.

Reikia atkreipti dėmesį, kad *Mobilumo skautų* projektas buvo įgyvendintas labai skirtingo dydžio miestuose:

Roma (Italija) – I ir XII savivaldybės, iš viso 345 000 gyventojų, *Viena* (Austrija) 1,8 mln. gyventojų; *Kaunas* (Lietuva) – 292 000 gyventojų, *Ziutfenas* (Olandija) – 47 300 gyventojų, *Hanau* (Vokietija) – 95 000 gyventojų.

IŠTIRTI IR PRANEŠTI

Vyresni žmonės yra tikri savo gyvenamosios aplinkos ekspertai – jie pastebi visas fizines kliūtis ir trukdžius bei netinkamas ar neprieinamas paslaugas. Deja, problemos dažnai žinomos ir aptariamoms tik tarpusavyje, neperduodant jų kompetentingoms institucijoms. Priežastys įvairios – nepasitikima savo gebėjimais tinkamai įforminti ir pateikti nusiskundimą arba abejojama, kad jis bus sprendžiamas / išspręstas.

Tokiais atvejais *Mobilumo skautai* gali būti tarpininkais, kurie surenka informaciją iš vyresnių žmonių apie jų gyvenamąją aplinką (problemines vietas, nepatogias viešąsias erdves, pastatus, netinkamas paslaugas ir pan.) bei perduoda tą informaciją atitinkamoms institucijoms ar atsakingiems asmenims (savivaldybės skyriai, statytojai, projektuotojai, bendrovės ir kt.). *Mobilumo skautai*, kaip vyresnių žmonių reikalų ekspertai, gali tarpininkauti suvedant senjorus ir įvairių sričių profesionalus bendram problemos sprendimui. Projektą įgyvendinusių organizacijų patirtis rodo, kad apskritieji stalai, tiriamosios ekskursijos ir seminarai yra labai tinkami metodai nuomonėms apsikeisti ir idėjoms generuoti. *Mobilumo skautai* taip pat gali pasinaudoti galimybe tiesiogiai ir anonimiškai perduoti informaciją sprendimus priimantiems asmenims (pvz., atlikti tyrimus).

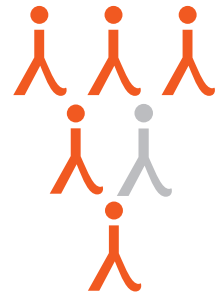
Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Ziutfeno (Olandija)

Susitikimai privataus namo svetainėje senamiestyje

Projekto partnerė Olandijoje pradėjo rengti nedidelius susitikimus (su kava ir sausainiais) Ziutfeno senamiestyje esančių savo namų svetainėje. Tikslas – didinti senjorų informuotumą apie seniems žmonėms palankią aplinką, informuoti svečius apie *Mobilumo skautų* projektą ir išklausti galimų veiklų idėjas bei įžvalgas. Pasirodo, kad žmonėms trūksta tokių prieinamų vietų susitikimams. Vienas iš *Mobilumo skautų* pasiūlė idėją

ir nusprendė savo namo svetainėje pirmadienio rytais rengti kaimynų susitikimus prie kavos, kalbėtis apie svajones ir norus, kaip oriai pasenti ir papasakoti apie savo gyvenamąją aplinką. Ateityje *Mobilumo skautai* ir projekto komanda mėgins surasti daugiau žmonių, kurie sutiktų atverti savo svetainių duris – taip bus sukurtas susitikimų namų svetainėse tinklas. Tikslinė grupė – Ziutfeno vyresnio amžiaus gyventojai.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Romos (Italija)

Vyresnių žmonių mobilumui išskylančios kliūtys ir pasiūlymai kaip jas šalinti

Romos I ir XII savivaldybėse veikiančių senelių namų gyventojams savivaldybė davė mikrorajono žemėlapius, kuriuose jie žymėjo senų žmonių mobilumui išskylančias kliūtis aplinkinėse gatvėse. Pagrindinės senjorų pastebėtos kliūtys: per aukšti šaligatviai, bet kur statomi automobiliai, duobės gatvėse ir pėsčiųjų takuose, pėstiesiems ir dviratininkams skirtų zonų trūkumas, automobilių teršiamas oras, grafiko nesilaikantis ir neefektyvus viešasis transportas, viešųjų tualetų trūkumas, mažai elektrinių transporto priemonių. Bendruose *Mobilumo skautų*, vyresnio amžiaus žmonių ir bendradarbiavimo partnerių susitikimuose mėginta ieškoti įvardintų problemų sprendimo būdų. I savivaldybės socialinių reikalų kanclerio iniciatyva kliūčių šalinimo pasiūlymai bus įtraukti į Romos miesto administracijai skirtas politikos rekomendacijas tolimesniam svarstymui.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Kauno (Lietuva)

Apskritojo stalo diskusija apie viešojo transporto gerinimą

Senjorai yra nepatenkinti kai kuriais viešojo transporto aspektais ir dažniausiai negauna atsakymų į savo pastebėjimus ir pretenzijas. Pretenzijas dėl viešojo transporto galima pateikti telefonu ar per miesto svetainėje esančią formą, tačiau paprastai nesulaukiama jokio atsakymo. Senjorai pageidavo akis į akį susitikti su autobusų įmonės atstovais ir autobusų vairuotojais.

Pirmiausia *Mobilumo skautų* grupės atstovai susitiko su UAB „Kauno autobusai“ administracija. Senjorai išsakė savo pastebėjimus dėl autobusų saugumo, vairuotojų elgsenos bei kultūros, viešojo transporto tvarkaraščių, autobusų stotelių būklės, informacijos pateikimo

autobusų stotelėse, dažnų maršrutų bei tvarkaraščių kaitaliojimo. Sužinojus, kad sprendimus dėl viešojo transporto organizavimo priima savivaldybės transporto skyrius ir kad pati viešojo transporto įmonė turi mažai galimybių priimti savarankiškus sprendimus, nutarta surengti apskritojo stalo diskusiją savivaldybėje.

Mobilumo skautai parengė oficialius laiškus, kad būtų sutarta dėl datos ir laiko, rinko iš senjorų svarbiausius spręstinus klausimus ir iš anksto perdavė juos savivaldybės Transporto ir eismo organizavimo skyriui, sutarė dėl susitikimo darbotvarkės, organizacijų, kurios bus kviečiamos, sąrašo ir išsiuntė kvietimus. Iš viso dalyvavo 22 atstovai iš trijų pagyvenusių žmonių organizacijų. Susitikimas prasidėjo *Mobilumo skautų* projekto ir transporto vaidmens seniems žmonėms palankios aplinkos kontekste pristatymu. Transporto ir eismo organizavimo skyriaus vadovas pristatė viešojo transporto organizavimo sistemą, išryškindamas senjorų klausimuose liečiamus aspektus. Po pristatymų vyko konstruktyvi diskusija, kurios metu tiek viešojo transporto paslaugų organizatoriai ir teikėjai, tiek senjorai pritarė, kad tokias apskrito stalo diskusijas reikia rengti reguliariai.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Vienos (Austrija)

Dunojaus sala – poilsio be kliūčių kūrimas

Dunojaus sala yra svarbi miesto rekreacinė zona Vienoje. Žmonės čia bėgioja, vaikščioja, plaukioja, užkandžiauja. *Mobilumo skautai* nusprendė įvertinti, kokios kliūtys, trukdo senjorams ir žmonėms su negalia leisti laisvalaikį saloje. Pasirinkę vieną salos dalį, jie pažymėjo kliūtis ir pasiūlė jų šalinimo būdus. Pavyzdžiui, viena iš kliūčių – laiptai be turėklų, dėl ko vyresniems žmonėms sunku nultipti prie vandens ir pasimaudyti Dunojaus upėje.

Ruošdami prieinamumo problemų sprendimus, jie kreipėsi į Vienos mobilumo agentūrą. Galiausiai jie perdavė paruoštus dokumentus ir

siūlomus sprendimus atsakingiems asmenims, įstaigoms ir organizacijoms, kuriuos anksčiau identifikavo kaip tinkamiausius bendradarbiauti.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Hanau (Vokietija)

Internetinė apklausa „60-ies ir vyresnio amžiaus žmonių gyvenimo sąlygos Hanau mieste“

Mobilumo skautai nusprendė atlikti 60-ies ir vyresnio amžiaus žmonių apklausą. Apklausos klausimai suformuluoti remiantis PSO seniems žmonėms palankių miestų koncepcija: gyvenamoji aplinka, viešasis transportas, buities sąlygos, dalyvavimas socialiniame gyvenime, pagarba, bendravimas ir informavimas. Taip pat surinkti ir respondentų socialiniai-demografiniai duomenys (pvz., amžius, lytis, rajonas, gimimo vieta, išsilavinimas, mobilumas ir sveikatos būklė).

Apklausa atlikta naudojant internetinį klausimyną. Hanau savivaldybė ir *Mobilumo skautai* reklamavo šią apklausą, kad į klausimus atsakytų kuo daugiau žmonių. Gyventojai kelis sykius informuoti per vietinę spaudą, plakatus bei skrajutes. Senjorų taryba ir *Mobilumo skautai* asmeniškai pasisiūlė padėti žmonėms, neturintiems namuose interneto. Nepaisant siūlomos asmeninės pagalbos, senjorai nenoriai dalyvavo apklausoje. Per tris mėnesius buvo užpildytos 325 anketos.

Apklausos rezultatus naudos savivaldybė savo veikloje. Nors apklausa nebuvo reprezentacinė, rezultatai davė naudos, nes pavyko nustatyti anksčiau nepastebėtas problemas. Be to, toks savivaldybės įsiklausymas į vyresnių miesto gyventojų nuomones bei įžvalgas rodo pagarbą ir pripažinimą.

MOKYTI IR BENDRAUTI

Mobilumo skautai taip pat gali perduoti savo požiūrį ir žinias tikslinėms grupėms, veikiančioms vyresniems žmonėms palankios aplinkos kūrimo kontekste, pavyzdžiui, transporto bendrovėms, savivaldybių įmonėms, paslaugų teikėjams, o taip pat architektūros ar projektavimo specialybių studentams.

Be to, *Mobilumo skautai* gali aktyviai viešinti naudingas programas ir paslaugas ir pranešti apie jas mažiau informuotiems senjorams.

„Kai gyventojai ir profesionalai sėdi prie bendro stalo ir kalba apie vyresniems žmonėms aktualius dalykus ir mobilumą, profesionalai turi geresnę startinę poziciją. Konstruktiviam dialogui reikia, kad profesionalai pasidalintų turima informacija su gyventojais. Tik tokiu atveju pašnekovai bus lygiaverčiai ir galės bendrai kurti sprendimus“.

Eric Schoenmakers, Fontys taikomųjų mokslų universiteto Vyr. dėstytojas.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Hanau (Vokietija)

Senjorų ir autobusų vairuotojų mokymai

Eismo saugumo problemas pasirinkusi *Mobilumo skautų* grupė siekė toliau plėsti jau esančius mokymo pasiūlymus senjorams. Senus žmones, naudojančius vaikštynes ir dar vaikščiojančius be pagalbinių priemonių, savanoriai apmokė, kaip saugiai naudotis viešuoju transportu ir priminė jų kaip vartotojų teises. Tuo pačiu viešojo transporto įmonės vairuotojai buvo supažindinti su senų žmonių specialiaisiais poreikiais. Pratybos surengtos keliuose miesto mikrorajonuose, kad senjorams nereikėtų toli važiuoti. Šis projektas neapėmė viso miesto, todėl tokius apmokymus reikėtų surengti ir kitose vietose. Projektui vadovavo Senjorų tarybos mobilumo komisaras. Viešojo transporto įmonė pritarė projektui ir parūpino mokymams autobusų. Tolimesnis tikslas yra surengti mokymus kiekviename Hanau mikrorajone, kad juose galėtų sudalyvauti visi norintys gyventojai. Tai pagerintų gyventojų mobilumą, padidintų abipusį supratimą ir senjorai mažiau bijotų važiuoti autobusu.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Kauno (Lietuva)

Dalyvavimas viešose diskusijose rengiant Kauno darnaus judumo planą

Analizuojantesamą vyresnių žmonių į(si)traukimo į jiems palankios aplinkos kūrimo procesus padėti, vyriausybės institucijų tinklalapiuose

rasta informacijos apie Kauno darnaus judumo plano rengimą. Deja, Kauno savivaldybės tinklalapyje informacija apie plano rengėjų viešas konsultacijas su visuomene nebuvo skelbiama. Mobilumo skautai ieškojo atsakingų asmenų, gavo iš jų informaciją apie planuojamas viešas diskusijas, rūpinosi informacijos sklaida ir kvietė vyresnio amžiaus žmones dalyvauti plano rengėjų konsultacijose su visuomene, kad išsakytų ir savo problemas bei gintų savo interesus. Kelios Mobilumo skautėstalkino plano rengėjams atliktamos transporto ir keleivių srautų matavimus.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdžiai iš Romos (Italija)

Apie senjorų mobilumą Enrico Pestalozzi pradinėje mokykloje

90-metis *Mobilumo skautas*, buvęs grafikos dizaineris ir animacijos kūrėjas surengė tris dviejų valandų trukmės užsiėmimus su dešimčia pradinukų. Jie kalbėjosi, po to vaikai piešiniuose pavaizdavo senų žmonių patiriamus sunkumus judant mieste ir kaip būtų galima jiems padėti.

Laisvė būti, laisvė judėti

2014 metais Romos I savivaldybėje pradėtos teikti nemokamos taksi paslaugos judėjimo problemų turintiems senjorams. Šią iniciatyvą pradėjo asociacija „Mobilus gyvenimas“, Pagyvenusių žmonių federacija ir taksi kooperatyvas „Samarcanda“.

Dabar veikia du savanorių įkurti ir aptarnaujami operatorių centrai, per kuriuos judėjimo problemų turintys asmenys gal išsikviesti apie 50 taksi automobilių nemokamam pavežėjimui. Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas grindžiamas socialinio marketingo principais: privačios įmonės nemokamai reklamuojasi per organizaciją „Laisvė būti, laisvė judėti“, o už tai nemokamai paveža sunkiai vaikščiančius senjorus.

Savivaldybei paskelbus savanorių paiešką, Esquilino rajono pagyvenusių žmonių dienos centro *Mobilumo skautai* tapo nemokamas taksi paslaugas organizuojančios grupės savanoriais. Juos taip pat sudomino projekto „Mobilumo skautai“ tarptautiškumas, – jie norėtų užmegzti ryšį su inovatyvių tvaraus judumo sprendimų ieškančiais senjorais kituose Europos miestuose.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Kauno (Lietuva)

Mobilumo skautai ir menas

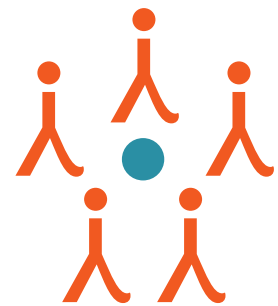
Kauno M.K. Čiurlionio meno muziejaus socialinių projektų kuratorė Rūta Klevaitė pakvietė *Mobilumo skautus* apžiūrėti Kauno bienalės ekspozicijas atvirose Kauno erdvėse. Kauno bienalėje 2017 svarstytas paminklų klausimas: kur, kaip ir kada turi atsirasti paminklas. Atmesdama populistinius veiksmus versti ir statyti paminklus, bienalė siekė skatinti ir įteisinti naujas šiuolaikines atminties išsaugojimo idėjas bei strategijas. Į *Mobilumo skautus* kreiptasi kaip į istorijos liudytojus. Kartu su kuratore *Mobilumo skautai* dalyvavo užsiėmimuose su vaikais iš vaikų dienos centro ir diskutavo apie atmintį ir jos įprasminimą.

2018 metų vasario kovo ir balandžio mėnesiais kelios Mobilumo skautės kiekvieną ketvirtadienį skirtinguose muziejaus skyriuose nėrė kvadratėlius, iš kurių vėliau buvo sumegzta antklodė Europai su stilizuota lietuviška tulpe. Visos Kaune nertos antklodės buvo eksponuojamos Kauno rotušėje, o po to buvo išsiųstos į Olandijos miestą Leuwardeną, 2018 metų Europos kultūros sostinę. Iš įvairių Europos miestų atsiųstos antklodės padengė penkių futbolo aikščių dydžio plotą. Po šios Europos solidarumą įrodančios akcijos antklodės buvo išdalintos nepasiturintiems asmenims.

Eismo saugumas

Vienoje dalis *Mobilumo skautų* dirbo eismo saugumo srityje. Jų siekis buvo padaryti kelius ir viešąsias erdves saugesnius, skatinti visus eismo dalyvius (pėsčiuosius, automobilių vairuotojus, dviratininkus) atsižvelgti į vieni kitų poreikius ir labiau gerbti vieni kitus. Ypatingas dėmesys skirtas sankryžoms. Įvairiomis priemonėmis buvo atkreiptas dėmesys į pavojingas situacijas sankryžose.

Longhena gatvės laiko bankas

Longhena gatvės laiko bankas įsteigtas 2011 metais ir turi 335 narius, kurie be užmokesčio teikia vieni kitiems per 60 nemokamų paslaugų. Romos *Mobilumo skautai* prisidėjo įvairiomis veiklomis. Pavyzdžiui, jie perėmė „vaikščiojančių autobusų“ paslaugą. Tai pensininkų teikiama paslauga dirbančioms šeimoms. Vyresni žmonės nuveda mikrorajono vaikus į mokyklą, o po pamokų parveda namo. Šios paslaugos privalumas – ramybė tėvams, žinant, kad jų vaikai saugūs, ir bendravimas tarp kartų, leidžiantis senjorams ir vaikams geriau pažinti vieni kitus. Tuo pačiu *Mobilumo skautai* didino Laiko banko veiklos žinomumą tarp vyresnio amžiaus žmonių.

Bendro kūrimo veiklose vyresni žmonės gali sistemingai ir nuolat padėti organizacijoms ir savivaldybės skyriams kurti paslaugas ir produktus. Jie gali tarpininkauti informuojant vyresnius žmones apie esamas paslaugas rinkti jų atsiliepimus, konsultuoti organizacijas ir savivaldybės įstaigas dėl senjorams skirtų

**BENDRAS
KŪRIMAS IR
PAGALBA**

informacinių leidinių turinio ir dizaino, teikti nuomonę apie viešųjų erdvių planavimo ir perplanavimo projektus bei mokyti vyresnio amžiaus paslaugų gavėjus.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Ziutfeno (Olandija)

Elektrinis autobusas į miesto centrą

Šio projekto pagrindinis tikslas – pasiekti, kad mieste atsirastų nebrangus ir seniems žmonėms prieinamas viešasis transportas. Kas pusvalandį kursuojantis elektrinis autobusas turėtų važiuoti žiedu pro visus Ziutfeno rajonus iš ir į miesto centrą. Tai paskatintų sunkiau judančius senjorus savarankiškai atvykti į miestą ir dalyvauti čia vykstančiose renginiuose, susitikimuose. Toks autobusas jau kursuoja netoli Ziutfeno esančio Deventerio miesto gatvėmis. *Mobilumo skautai* kovo mėnesį suorganizavo bandomąją pasivažinėjimą ir pasisėmė patirties iš iniciatyvos Deventeryje. Projekto partneriai yra Ziutfeno savivaldybė ir keturių Ziutfeno rajonų gyventojai. *Mobilumo skautai* intensyviai ieško finansavimo šaltinių. Įgyvendinimo etape bus ieškoma ir kitų partnerių, pavyzdžiui transporto įmonių.

Pokalbiai prie stalo apie sveikatos ir socialinės rūpybos paslaugas

Mobilumo skautai surengė pokalbius prie stalo, kur vyresnio amžiaus žmonės dalijosi savo patirtimis apie sveikatos ir socialinių paslaugų prieinamumą ir kokybę Ziutfene. Identifikuotos suinteresuotos šalys, kurioms reikia perduoti senjorų pastebėjimus ir pasiūlymus: Gelre ligoninės geriatrijos centras ir Ziutfeno socialinių reikalų grupė (savivaldybės patariamasis organas), socialinės rūpybos ir gerovės organizacija *Perspectief* (darbuotojai ir savanoriai), *Humanitas* (projektas vienatvei ir socialinei izoliacijai mažinti). Nutarta prisijungti prie visoje šalyje vykdomos palankesnio senėjimo programos (*Better oud*) kad būtų galima pasidalinti patirtimi su kitose šalies vietose veikiančiomis grupėmis bei dalyvauti mokymuose ir taip įgyti naujų kompetencijų. Tokius pokalbius prie stalo planuojama surengti visuose rajonuose.

Mobilumo skautai gali organizuoti mokymus ir padėti kitiems .. senjorams būti aktyviems ir dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Kai kurioms tikslinėms grupėms (pvz., žmonėms sergantiems demencija ar turintiems negalių) reikia specialios infrastruktūros ir

**ĮKVĖPTI IR
MOTYVUOTI**

pagalbos, kad jie galėtų išeiti iš namų į viešumą ir būtų visuomenės dalimi. Senjorai mokytojai jau nebėra naujiena savanoriškoje veikloje, skirtingas kartas vienijančiuose projektuose ir kultūriniame švietime.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Hanau (Vokietija)

Mobilumas kartu – veiklos prie Maino upės

Mobilumo skautai, skatindami Maino upės krantinės naudojimą ir miesto poilsio zonų vystymą, surengė patikrinamuosius pasivaikščiojimus Maino krantine Hanau miesto gyventojams. Patikrintas maršrutų tinkamumas įvairaus amžiaus žmonių judėjimui. Nustatytos tam tikros problemos (pvz., statūs laiptai be turėklų) ir pasiūlyta jas kuo skubiau jas spręsti. Netoli esančioje teritorijoje planuojama įrengti įvairaus amžiaus žmonėms pritaikytas lauko sporto aikšteles, kuriose senjorai galėtų susitikti ir bendrauti.

Atkreiptas dėmesys ir į užsiėmimų pasiūlą seniems žmonėms ir žmonėms, sergantiems senatvine demencija. Bendradarbiaujant su asociacija „Kaip namie“ (So wie daheim), surengti keli pasivaikščiojimai Maino krantine su apsilankymu restorane. Pastebėta, kad aplinkinių požiūris į senatvine demencija sergančius žmones yra ne toks palankus, kaip tikėtasi.

Senatvine demencija sergantys žmonės ir jų artimieji dažnai jaučia gėdą. Šia iniciatyva siekiama viešinti stigmatizacijos problemą ir pasiekti, kad demencijos nereikėtų slėpti ir visi galėtų leisti laiką viešosiose erdvėse. Didelių išlaidų nereikalaujanti veikla turi puikias tęstinumo galimybes.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Vienos (Austrija)

Neribotas mobilumas

Mobilumo skautai Vienoje nustatė problemą, kad daugelis vyresnių žmonių savo namuose gyvena izoliuoti, visiškai nebendruoja su kitais žmonėmis, neužsiima jokia fizine veikla ir beveik nesilanko viešose vietose. Šiai problemai spręsti viešose erdvėse jie pradėjo organizuoti bendras mankštas. Tuo siekta motyvuoti žmones užsiimti fizine veikla, o tai būtų ir galimybė susitikti su kitais senjorais. Du grupės nariai turėjo mankštos vedimo žmonėms su negalia patirties. Kartu jie norėjo įtraukti ir apmokyti kitus žmones, kurie taip pat galėtų rengti tokius užsiėmimus, todėl pradėjo ieškoti savanorių pagalbos.

Nedideli vieši seminarai rajonuose: seniems žmonėms palankių bendruomenių bendras kūrimas

Šio viešo seminaro tikslas yra seniems žmonėms palankios aplinkos klausimą įtraukti į politinę darbotvarkę, pakviesti dalyvauti (vyresnius) Ziutfeno gyventojus ir pasidalinti savo patirtimis bei idėjomis. Iš pradžių dalyviai prisistato (poromis, penkių minučių trukmės įžangomis) ir (plenariniuose posėdžiuose), supažindinami su *Mobilumo skautų* projektu ir seniems žmonėms palankios aplinkos koncepcija. Toliau dalyviai pasirenka dalyvauti vienoje iš apskritojo stalo diskusijų: 1. Patirtys. 2. Menas ir kultūra. 3. Miesto planavimas. 4. Gerovės ir rūpybos paslaugos (ar kiti aktualūs klausimai). Sėdėdami prie stalo dalyviai ant popierinės staltiesės užrašo savo svajones, norus, idėjas, kurias vėliau aptaria mažose moderuojamose grupėse. Diskusijų rezultatai apibendrinami visoms grupės grįžus prie didelio stalo. Parengta forma, kurioje dalyviai nurodo, kaip jie norėtų prisidėti: būti informuoti apie veiklas, įgyvendinti idėją, dalyvauti projekte, patys susikurti tinklą.

Projekto partneriai yra vyresni Ziutfeno gyventojai, būsto bendrovės, seniūnai, savanoriai ir socialinės rūpybos/gerovės organizacijų savanoriai ir profesionalai. Dviejų rajonų gyventojai ir nuomininkų asociacija paprašė *Mobilumo skautų* padėti suorganizuoti viešą seminarą, kad būtų padidintas sąmoningumas, vyresnio amžiaus gyventojai pakviesti kurti seniems žmonėms palankias kaimynystes.

INICIJUOTI IR VEIKTI

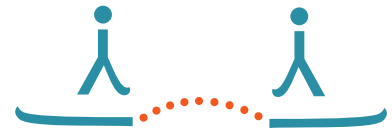
Mobilumo skautai gali organizuoti renginius ir pradėti iniciatyvas dėl vyresniems žmonėms palankios aplinkos kūrimo, o taip pat didinti iššūkių ir kliūčių, su kuriomis žmonės susiduria senatvėje, žinomumą.

Žemės meno projektas buvusiose kapinėse įrengtame parke

2017 metų kovą Kaunas laimėjo konkursą 2022 metais būti Europos kultūros sostine. Pagal ES programą „Europos kultūros sostinės“ yra reikalaujama, kad kultūros sostinėmis tapę miestai integruotų programos veiklas į ilgalaikes miestų strategijas, kurios turėtų būti darnios plėtros strategijomis. Europos kultūros sostinės statusas yra palankus pakeisti ir pagerinti viešąsias erdves, todėl dalyvavimas planuojant Kaunas 2022 renginius yra puikus veiklos baras *Mobilumo skautams*.

„Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ kūrybinių laboratorijų „Fluxus labs“ komandai *Mobilumo skautai* pasiūlė idėją Kauno senųjų kapinių vietoje esančiame Ramybės parke rengti žemės meno festivalį. Parke auga klevai, kurių lapai rudenį nėra tvarkomi, o supuvę lapai parką padaro nepatrauklia erdve. *Mobilumo skautai* būrė vietos bendruomenę rudenį sugrėbti lapus ir iš jų daryti žemės meno kūrinius. Idėja pristatyta „Fluxus labs“ agentų mokyme ir sulaukė teigiamo konsultuojančio eksperto iš Jungtinės Karalystės įvertinimo. Jis pažadėjo surasti kraštovaizdžio menininkų, kurie prisidėtų prie tolimesnio idėjos vystymo.

Bendruomenei suburti pavasarį prieš Velykas buvo suorganizuotas parko tvarkymas. Prie vietos gyventojų prisijungė Lietuvos Šaulių sąjungos nariai, kurie tvarkė po kapinių iškėlimo parko teritorijoje likusius sovietinėje rezistencijoje dalyvavusių kovotojų nežymėtus kapus.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Hanau (Vokietija)

Foto projektas „Aktyvioji senatvė“

Mobilumo skautų inicijuoto projekto tikslas yra meniškai pristatyti senatvės ir senėjimo temas Hanau mieste. Grupė aptarė fotosesijų idėją, ieškojo modelių ir vietų fotografuotis, reikiamos aplinkos. Vienos nuotraukos padarytos modeliams vaikščiojant gamtoje, kitos fotosesijos vyko patalpoje.

Foto projekto pagrindinis partneris buvo asociacija „Hanau žmonės“. Kartu su kitomis projekto dalyvėmis parinktos vaizdingos vietos Hanau miesto ribose. Tai svarbu, nes vienos vietos, tinkančios pavasarį, vasarą ir rudenį, netinka žiemą. Foto projekto nuotraukos eksponuotos baigiamajame renginyje. Jos taipogi patalpintos Hanau miesto internetinėje svetainėje.

Tikėtina, kad tai gali įkvėpti kitus žmones rengti panašius projektus ir galbūt papildyti kolekciją kitų senjorų modelių nuotraukomis.

Nuotraukų autoriai Norbert Stiebitz ir Sylvie Janka.

Mobilumo skautų veiklos pavyzdys iš Kauno (Lietuva)

Šiaurietiško ėjimo žygis Europos judumo savaitei pažymėti

Europos judumo savaitė Kaune pažymima tik Tarptautine diena be automobilio, kuri nuo 2001 metų vyksta rugsėjo 22-ąją dieną. Tą dieną viešasis transportas yra nemokamas, o miesto gyventojai raginami nenaudoti automobilių. Kituose Europos miestuose visą savaitę vyksta daug renginių alternatyvioms miesto transporto priemonėms propaguoti ir atkreipti žmonių dėmesį į transporto keliamą oro taršą ir triukšmą. *Mobilumo skautai* nutarė prisidėti

prie Europos judumo savaitės surengdami pėsčiųjų žygį „Renkuosi judėjimą“. Vedami šiaurietiško ėjimo propaguotojo Roko Žeimio (tuo metu dirbusiu Kauno m. visuomenės sveikatos biure) aktyvūs senjorai iš kelių miesto senjorų asociacijų net ir pliaupiant lietui per Laisvės alėją sportiškai nužingsniavo nuo miesto centro iki Rotušės aikštės senamiestyje. Dėl trumpo pasiruošimo laiko ir nepakankamo renginio viešinimo nevyko pritraukti daugiau dalyvių, naudojančių alternatyvias transporto priemones – paspirtukus, dviračius, riedučius. Nepanoro prisijungti ir vaikščiojimo pagalbos priemonės naudojančios senjorai.

Nuoroda: Daugiau informacijos apie *Mobilumo skautų* mokymą rasite Priemonių rinkinyje praktikams. Ekspertų nuomonės apie vyresniems žmonėms palankios aplinkos situaciją, bendro kūrimo procesus ir *Mobilumo skautų* vaidmenis pateikiama Europinio tyrimo ataskaitoje. Abu šiuos leidinius galima parsisiųsti iš projekto tinklalapio www.mobility-scouts.eu

SAVIVALDYBIŲ IR SUINTERESUOTŲ ASMENŲ VAIDMUO

„Džiugu sužinoti, kad savivaldybė yra atvira ir žiūri į mus rimtai. Mano požiūris taip pat pasikeitė: anksčiau aš tik skųsdavausi, o dabar pamačiau, kad yra labai konkrečių pasiūlymų ir galimybių problemoms spręsti.“ *Mobilumo skautas iš Vienos.*

Sėkmingam projektui reikia bazinių sąlygų, dalyvių įgūdžių ir kompetencijų (nebūtinai individualiai, bet kaip komandai), ir plataus tinklo bendradarbiavimo partnerių.

Mobilumo skautų įgyvendintų projektų veiklose vietos partnerių įsitraukimo mastas buvo skirtingas. Kai kuriais atvejais *Mobilumo skautams* padėjo organizuotos senjorų grupės, ar net formalios senjorų organizacijos, kitais atvejais – apie vyresniems žmonėms palankios aplinkos koncepciją nieko nežinantys senjorai atėjo į mokymus ir vėliau tapo *Mobilumo skautais*. Toliau schematiškai pavaizduotos suinteresuotų asmenų ir galimų bendradarbiavimo partnerių grupės, kurios prisidėjo arba potencialiai galėtų prisidėti prie vyresniems žmonėms palankios aplinkos bendro kūrimo veiksmų.

2
ASOCIACIJŲ
LYGMUO

PILIEČIŲ INICIATYVOS

RŪPESTINGŲ BENDRUOMENIŲ
KŪRIMO GRUPĖS

ŽMONIŲ GEROVE BESIRŪPINANČIOS ORGANIZACIJOS

SENJORŲ INICIATYVOS

GEROS KAIMINYSTĖS GRUPĖS

MOBILUMO LOBISTAI
(PVZ., DVIRATININKŲ
SĄJUNGOS, SPORTO ASOCIACIJOS)

SENELIŲ NAMŲ IR DIENOS
GLOBOS CENŲRŲ VĀLDYTOJAI

SVEIKATOS IR SOCIALINĖS
PRIEŽIŪROS ORGANIZACIJOS

GYVENAMŲJŲ NAMŲ STATYTOJAI

POLITIKAI IR POLITINĖS PARTIJOS

RELIGINĖS BENDRUOMENĖS

PAGALBINIŲ PRIEMONIŲ IR
TECHNOLOGIJŲ KŪRĖJAI
IR PĀRDAVĖJAI

VYRESNIEMS ŽMONĖMS SKIRTŲ
PRODUKTŲ PĀRDAVĖJAI IR
PASLAUGŲ TEIKĖJAI

3
KITI
SUINTERESUOTI
ASMENYS IR
GALIMI
PARTNERIAI

MOKYKLOS
FONDAI

LIGONINĖS

„Savivaldybė turėtų skatinti gyventojus kalbėtis apie jų poreikius ir bendrai aptarti jų įgyvendinimo galimybes“. Ziutfeno gyventojas

Patirtis rodo, kad suinteresuoti asmenys gali atlikti skirtingus vaidmenis. *Mobilumo skautų* projektuose bendradarbiavimo partneriai prisidėjo tokiais būdais:

Organizacinė ir techninė parama

Mobilumo skautams reikia įrengtų patalpų, kur jie galėtų rengti susitikimus, konsultuoti užėjusius ar skambinančius senjorus, kurie nori pasikalbėti dėl jų mobilumui išskylančių kliūčių arba pateikti projekto idėjų. Tokios patalpos galėtų būti bendruomenių centruo-

se, seniūnijose, Trečiojo amžiaus universiteto fakultetuose ar dienos centruose, pageidautina apatiniuose aukštuose su kuo mažiau laiptų. Be to, *Mobilumo skautams* reikia biuro įrangos (kompiuterio, spausdintuvo, telefono, interneto ryšio).

Bendradarbiavimo partneriai taip pat galėtų pasirūpinti dienpinigiais ir kelionpinigiais savanoriams, civilinės atsakomybės draudimu bei kitais teisiniais dalykais (pvz., asmens duomenų apsauga).

Ekspertinės žinios ir kontaktų tinklas

Mobilumo skautų projektuose kai kurie bendradarbiavimo partneriai prisidėjo prie mokymų perduodami savo profesinės srities žinias (pvz., miestų planavimas, prieinamumas ir pasiekiamumas, piliečių dalyvavimas), dalindamiesi metodika ir gerąja praktika.

Be to, bendradarbiavimo partneriai labai svarbūs kontaktų tinklo mezgimui. *Mobilumo skautų* veikla bus daug efektyvesnė, jeigu jie bendradarbiaus su gerai žinomomis mobilumo, transporto ar pilietinės visuomenės organizacijomis (pvz., mobilumo agentūros, seniūnijos, piliečių konsultavimo tarnybos, darbotvarkės 21 agentūros), paslaugų teikėjais, verslo įmonėmis ar viešosiomis įstaigomis. Reikėtų taip pat apsvarstyti bendradarbiavimą su lobistų grupėmis ir profsąjungomis. Olandijos ekspertai rekomenduoja bendradarbiauti su veiklą pradedančiais naujais judėjimais (pvz., būsto pritaikymas pagal gyvenimo ciklo etapus) ir iniciatyvomis, kuriems reikalinga vietos bendruomenės parama. Regioninės transporto ir mobilumo agentūros ar mažos apimties bendruomenių projektai taip pat gali būti palankūs bendradarbiavimui.

Viešųjų ryšių pagalba

Viešieji ryšiai labai svarbūs problemos žinomumui didinti ir dėmesiui pritraukti. Kadangi ne visi vyresni žmonės naudojami internetu, vietos ir nacionaliniai laikraščiai išlieka svarbiausia viešųjų ryšių priemone ir informacijos perdavimo kanalu. Tai galioja ir paprųjų laikraščiams. Patys senjorai taip pat gali aktyviai įsijungti viešinant *Mobilumo skautų* veiklas darant aplinką ir miestą patogesnę gyventi vyresnio amžiaus žmonėms.

Pripažinimas

Mobilumo skautų veiklos rezultatų pripažinimas vietos savivaldybėje yra svarbus veiksnys ilgalaikiai senjorų – pokyčio agentų

motyvacijai. Toks pripažinimas gali būti išreiškiamas suteikiant patalpas renginiams organizuoti savivaldybės pastate arba apskiriant kontaktinį asmenį savivaldybės darbuotojų. *Mobilumo skautų* atliktų tyrimų rezultatai turėtų būti įtraukti į miesto plėtros strategiją bei perduodami viešaisiais kanalais. Pavyzdžiui, Ziutfeno savivaldybė pranešė apie *Mobilumo skautų* baigiamąjį renginį specialiame sveikatos ir socialinės apsaugos reikalams skirtame leidinyje. Italijoje, tarpininkaujant Kioto klubui, *Mobilumo skautų* parengtos rekomendacijas planuojama įtraukti į 2018 Mobilitaria ataskaitą https://www.kyotoclub.org/docs/mobilitaria_r3.pdf

„Aš pamačiau, kad klausomasi mano idėjų, kurios kai kam gali atrodyti absurdiškos.“ Mobilumo skautas iš Vienos

Veiklos tęstinumo palaikymas

Dauguma projektų turi tęstinumo potencialą. Kai kurie projektai gali būti vienkartinė veikla su galimybe ją ne sykį pakartoti. Kiti projektai atspindi tęstinę arba reguliariai pasikartojančią veiklą, pavyzdžiui, demencija sergančių žmonių pasivaikščiavimai, viešose erdvėse seniems žmonėms išskylančių kliūčių nustatymas, susitikimai su pradinės mokyklos vaikais. Veiklos tęstinumas didžiąja dalimi priklauso nuo bendradarbiavimo partnerių, kurie gali:

- Skirti lėšų mobilumo projektams tęsti;
- Teikti nuolatinę paramą (pvz., mokymo, infrastruktūros);
- Įtraukti vyresnius žmones į miesto plėtros planavimą palankumo vyresniems žmonėms aspektu (pvz., susirinkimai, apskritieji stalai);
- Pateikti savo idėjų naujiems mobilumo projektams;
- Rengti suvokimo apie vyresniems žmonėms palankią aplinką (mobilumas mieste, viešasis transportas, pasiekiamos ir prieinamos viešosios erdvės, viešieji tualetai, suoliukai ir pan.) didinimo kampanijas;
- Leisti naudotis savo viešųjų ryšių tinklais ir kanalais.

PATARIMAI KAIP PRADĖTI IR ĮGYVENDINTI MOBILUMO SKAUTŲ PROJEKTĄ

Viešinkite projektą vietos spaudoje

Vietos spauda yra labai svarbus kanalas vyresniems žmonėms pasiekti ir informuoti juos apie vietos lygmens iniciatyvas. Pavyzdžiui, Vienoje po straipsnio vietos laikraštyje apie vykdomą Erasmus+ programos projektą „*Mobilumo skautai*“ daug žmonių skambino Austrijos partneriui dėl papildomos informacijos ir užsiregistravo į mokymus.

Informuokite suinteresuotas šalis

Partnerių patirtis rodo, kad daug žmonių domėjosi projektu ir mokymais, tačiau dėl įvairių priežasčių negalėjo juose dalyvauti. Vis dėlto, jie norėjo gauti informacijos apie projekto eigą ir rezultatus, *Mobilumo skautų* veiklas. Kai kurie prisijungė prie projekto vėliau ir įsitraukė į konkrečias veiklas.

Skatinkite *Mobilumo skautus* kuo anksčiau suformuluoti veiklos koncepciją ir lanksčiai žiūrėti į jos įgyvendinimą

Veiklos koncepciją reikia suformuluoti kuo anksčiau, jau mokymų pradžioje, ir ją užrašyti. Veiklos įgyvendinimo planas turi būti lankstus, nes mokymų eigoje gali kilti naujų idėjų, dėl ko planą reikės koreguoti. Labai svarbu nepalikti koncepcijos kalbų lygmenyje, o užfiksuoti ją raštu ar schemose/piešiniuose. Užfiksuotą koncepciją visuomet galima koreguoti ir papildyti naujomis idėjomis.

Įvertinkite skirtingą *Mobilumo skautų* išsilavinimą ir nevienodus mokymosi poreikius

Reikiamos pagalbos pobūdis ir kiekis priklauso nuo *Mobilumo skautų* patirties ir pasitikėjimo savo jėgomis. Taigi, pagalbą reikia teikti lanksčiai atsižvelgiant į mokymų dalyvių poreikius bei turimus išteklius. Kitas specifinis iššūkis yra tai, kad vyresni žmonės gali skirti mokymuisi ribotą laiką ir nori, kad jis būtų prasmingas. Reikia būti pasiruošusiems, kad grupėje žmonės gali keistis ir padėti jiems perimti grupę palikusių senjorų užduotis.

Tikėkite *Mobilumo skautų* kūrybiškumu ir įgūdžiais

Pasikliaukite senjorais, su kuriais dirbate, ir nustebsite kokie jie yra kūrybingi. Tikrai verta skirti laiko socialiniams ryšiams stiprinti ir didinti problemos suvokimą tarp vyresnių žmonių. Jie turi ką pasakyti ir gali padėti pagerinti jų ir mūsų visų gyvenamosios aplinkos kokybę.

Skirkite pakankamai laiko bendravimui, vieni kitų pažinimui ir nuomonių apsiketimui

Mobilumo skautų mokymuose pastebėjome, kad vyresni žmonės nori geriau pažinti vieni kitus, aptarti aktualius klausimus ir kartu kurti idėjas. Taip pat reikia skirti laiko grupės formavimui, apibrėžti bendravimo ir diskutavimo taisykles. Svarbu sukurti tokią darbo atmosferą, kad žmonės galėtų pasidalinti savo jausmais ir asmenine informacija.

Įvertinkite skirtingus mokymosi ir veiklos stilius

Vieni žmonės labiau mėgsta veikti, kiti – mąstyti. Mėgstantiems veikti reikia konkrečios praktinės veiklos, tuo tarpu mėgstantiems mąstyti reikia teorinių ir analitinių užduočių. Dėl to mokymo programoje turi būti užduočių įvairovė.

„Aš turiu daug idėjų ir labai džiaugiasi, kad projektą įgyvendiname drauge su mėgstančiais veikti žmonėmis.“

Mobilumo skautė iš Vienos

Įtraukite vyresnio amžiaus žmonių grupes ir organizacijas

Potencialių *Mobilumo skautų* reikėtų ieškoti senjorų organizacijose. Per jas taip pat geriausia viešinti *Mobilumo skautų* veiklas ir projektus. Asmeniniai kontaktai veikia geriausiai.

Nenuvertinkite mokymo apie gyvenamąją aplinką poveikio

Gyvenimas kaime, mieste ar konkrečiame miesto mikrorajone labai glaudžiai susijęs su žmogaus asmeniniu gyvenimu. Viešosios erdvės, ypač mieste veikia mūsų fizinę, psichologinę ir emocinę sveikatą. Viešąsias erdves ir jų prieinamumą reikia suvokti kaip viešąsias paslaugas. Gatvės, parkai ir aikštės yra visuomeninis turtas, kuris turi būti tinkamai prižiūrimas ir visiems prieinamas. Vienas iš geros viešosios erdvės požymių yra socialumas, o vienas iš socialumo matavimo kriterijų yra moterų, vaikų ir vyresnio amžiaus žmonių skaičius toje vietoje. Domintis šios srities klausimais ir aktyviai dalyvaujant jų sprendime, galima pagerinti aplinkos ir viešųjų paslaugų patogumą ir prieinamumą visoms amžiaus grupėms.

VYRESNIEMS ŽMONĖMS PALAN- KIOS APLINKOS KŪRIMO VEIKLŲ ĮTVIRTINIMO GALIMYBĖS

Vyresniems žmonėms palankios aplinkos, sveiko ir aktyvaus senėjimo bei vyresnių žmonių dalyvavimo klausimų žinomumui didinti organizuojama nemažai renginių vietos, nacionaliniu ir tarptautiniu mastu. Įgyvendinant projektą mieste ar visoje šalyje, pravartu pasidomėti tarptautinėmis ar net pasaulinėmis kampanijomis, iš kurių galima gauti naudingų išteklių, tokių kaip planavimo priemonės, gerosios praktikos pavyzdžiai, ankstesnių kampanijų apžvalgos. *Mobilumo skautų* projekto partneriai su savo mobilumo projektais prisijungė prie šių tarptautinių iniciatyvų:

Europos mobilumo savaitė

Nuo 2002 metų *Europos mobilumo savaitė* siekiama daryti įtaką žmonių judėjimui ir automobilių eismui miestuose, gerinti visuomenės sveikatą ir gyventojų gyvenimo kokybę. Per rugsėjo mėnesį vykstančią *Europos mobilumo savaitę* organizuojamos įvairios su mobilumu susijusios veiklos, taip suteikiant savivaldybėms, organizacijoms ir asociacijoms galimybę:

- viešinti tvaraus judumo mieste iniciatyvas;
- stiprinti suvokimą apie dabar vyraujančio susisiekimo miestuose (nuosavais automobiliais) žalą aplinkai ir žmonių sveikatai;
- kurti partnerystes su suinteresuotais asmenimis;
- dalyvauti europinėje kampanijoje siekiant bendrų tikslų kartu su kitų šalių miestais ir miesteliais;
- pabrėžti savo įsipareigojimą vykdyti darnaus miesto transporto politiką;
- kurti naujas politikas ir nuolatinės tvaraus judumo mieste priemones.

Nuoroda: Daugiau informacijos apie *Europos mobilumo savaitę* galima rasti šioje nuorodoje www.mobilityweek.eu

Tarptautinė pagyvenusių žmonių diena

Jungtinių Tautų Organizacijos paskelbta Tarptautinė pagyvenusių žmonių diena švenčiame spalio 1 dieną pabrėžti svarbų vyresnių žmonių įnašą visuomenei ir atkreipti dėmesį su kokiais džiaugsmais ir iššūkiais susiduria senstantys žmonės šiandieniniame pasaulyje. Kiekvienais metais akcentuojami vis kiti klausimai. 2018 metų tema – kovotojų už žmogaus teises paminėjimas ir pagerbimas minint JT žmogaus teisių deklaracijos paskelbimą.

Nuoroda: Daugiau informacijos ieškokite čia <https://www.un.org/development/desa/ageing/international-day-of-older-persons-homepage.html>

Pasaulinė sveikatos diena

Balandžio 7-ąją minima Pasaulinė sveikatos diena. Tradiciškai Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) šią dieną dėmesį kasmet skiria vis kitai svarbiai sveikatos temai.

2018 metų šūkis – #SveikataVisiems! Taigi, jau pritarta nuomonei ir suvokta, kad sveikatos priežiūros paslaugos turi būti maksimaliai prieinamos visiems.

Skelbdama šių metų Pasaulinės sveikatos dienos šūkį „Sveikata visiems“, PSO kviečia visus – politikus, pilietinės visuomenės organizacijas, visuomenę ir žiniasklaidą – prisidėti prie visuotinio sveikatos draudimo viešinimo kampanijos savo šalyje. Siekiama, kad kokybiška sveikatos priežiūra būtų prieinama visiems ir kiekvienam, o susirgusiam žmogui netektų svarstyti, ar jis išgalės susimokėti už gydymą dėl to, kad tam neturi pakankamai lėšų.

Nuoroda: Daugiau informacijos ieškokite čia: <http://www.who.int/campaigns/world-health-day/2018/en/>

LITERATŪROS ŠALTINIAI: INTERNETINĖS NUORODOS IR LEIDINIAI

Nuorodos

Europos pagyvenusių žmonių organizacijų platforma Age Platform Europe

www.age-platform.eu

Programa Erasmus+

https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/node_en

Europos inovacijų partnerystė aktyvaus ir sveiko senėjimo srityje

https://ec.europa.eu/eip/ageing/home_en

Europos mobilumo savaitė

<http://www.mobilityweek.eu>

PSO Vyresniems žmonėms palankų miestų tinklas

http://www.who.int/ageing/age_friendly_cities_network/en/index.html

PSO Pasaulinė sveikatos diena

<http://www.who.int/campaigns/world-health-day/2018/en/>

JT Tarptautinė pagyvenusių žmonių diena

<https://www.un.org/development/desa/ageing/international-day-ofolder-persons-homepage.html>

Leidiniai

AGE PLATFORM EUROPE (2014) Towards an Age-Friendly European Union: Mainstreaming non-discrimination and equal opportunities for older persons in the European Union. Brussels: AGE Plattform Europe.

AGE PLATFORM EUROPE (2015) Towards an Age-Friendly European Union. Advocacy toolkit for older people and their organisations. Brussels: AGE Plattform Europe.

BOVAIRD T. & LÖFFLER E. (2012) From engagement to co-production: how users and communities contribute to public services in PESTOFF V., BRANDSEN T, VERSCHUERE B. (eds) New Public Governance, the Third Sector and Co-production Routledge, London.

BROWN, B., LOEFFLER, E., CHRISTIE, J. (2016) Present Co-producing improved wellbeing with people living with dementia in East Dunbartonshire. East Dunbartonshire. [Online] Available from: http://www.coproductionscotland.org.uk/files/2614/3472/6681/PRESENT_Case_Study_-_Co-production_Resource.pdf.

GOVERNANCE INTERNATIONAL (2017) Co-production. [Online] Available from: http://www.govint.org/our-services/coproduction/?no_cache=1&sword_list%5B%5D=co-produktion.

LINDERS, D., (2012) From e-government to we-government: Defining a typology for citizen coproduction in the age of social media. *Government Information Quarterly* 29(4): 446–454.

MOULAERT, T., GARON, S. (2016) Age-Friendly Cities and Communities in International Comparison, Political Lessons, Scientific Avenues and Democratic Issues. Switzerland: Springer International Publishing AG.

OECD, OBSERVATORY OF PUBLIC SECTOR INNOVATION (2016) Citizen Powered Cities: Co-producing better public services with citizens [Online] Available from: <https://www.oecd.org/governance/observatory-public-sector-innovation/blog/page/citizen-poweredcitiesco-producingbetterpublicserviceswithcitizens.htm>.

VOORBERG, W. H., BEKKERS V. J. J. M., TUMMERS Lars G. (2014) Co-creation and citizen involvement in social innovation: A comparative case study across 7 EU-countries, Report LIPSE, WP2.

WORLD HEALTH ORGANIZATION (2007) Global Network for Age-friendly Cities and Communities [Online] Available from: http://www.who.int/ageing/projects/age_friendly_cities_network/en/.

WORLD HEALTH ORGANIZATION (2017) Age-friendly environments in Europe. A handbook of domains for policy action. [Online] Available from: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0011/359543/AFEE-handbook.PDF?ua=1.

WORLD HEALTH ORGANIZATION (2018) Towards an age-friendly world [Online] Available from: <http://www.who.int/ageing/age-friendly-world/en/>.

